

Krúdy Gyula – lapíró

„...Krúdy Gyulának itt mesélt a mámor / a száz grádics odvas rejtekén / Poldi bácsi avas poharából...” – írta a poeta *Dutka Ákos*. Az ezerszer megénekelt vén Tabánban vagyunk. A Görög utca és Fehérsugár utca sarkán a Mélypince kocsmá várja vendégeit. Idő: 1927 tavasza. Már a hírlapírók nemes céhébe tartozom. Atyai barátom: *Várkonyi Titusz* szerkesztő úr elhozott az egykori török örömtanyába, ahol helyet foglalhattam legjobb cimborája, Szinbád törzsszaltala mellett.

A TIZENNÉGYPÉVES HÍRLAPÍRÓ

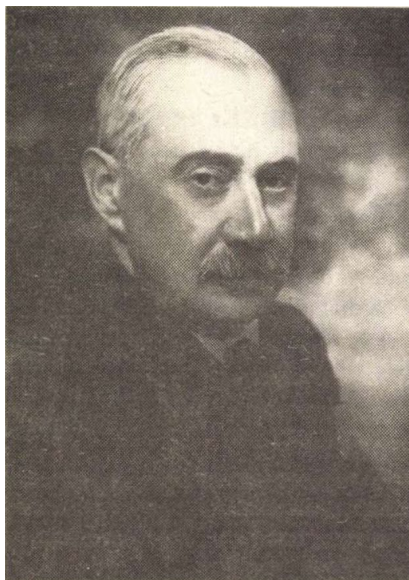
Így a toll egyik legnagyobb mestere és művésze élete utolsó szakaszának tanúja lehettem mindaddig, amíg Vörös postakocsiján az öröklébe utazott. A lapíró – így nevezte magát – *Krúdy Gyulára* emlékezem, aki 14 éves korában jegyezte el magát az újságírással. „...Hírlapírónak szöktem el a szülői háztól, vidéki színesnőbe bolondultam, boldog voltam, művész voltam, mulattam, szerettem” – vallotta boldogult ifjúkoráról. A Millenium évében már pesti szerkesztőségben tűnik fel, ekkor 18 esztendő. Élete végéig, négy évtizeden át, napilapok, hetilapok, folyóiratok legmegbecsültebb munkatársa. Kérészetű újságok hasábjain kezdődött útja a halhatatlanság felé. Bár megszámlálhatatlan kapcsolata, portréja, riportja, interjúja, vezércikke ismert, úgy vélem, még mindig sok felfedezetlen írását rejtik régi újságok sárgult oldalai.

Mi a lapíró Krúdy Gyula titka? Az, hogy úgy tudja meglesni az életet, mint senki más. Írásait átszövi az utolérhetetlen személység varázsa. Nem a tényközlés a fő szempont. Költő tollával, színpompásan rajzol. Magávalragadóan, tündökletesen veti papírra pompás mondatait. Könnyed hangon mesélve kelti életre törtékeit, figuráit.

A KIRÁLYNŐ KÖLTŐJE ÉS MÁSOK

Uralkodók, arisztokraták, politikusok, történelmi alakok, írók, költők, hírlapírók, festők, színészek örök útítársai. A maga kalandgazdag élete a lóversenypályától a kártyaszobákon át az éjszaka könnyűvérű hölgyecskékig ugyancsak témák.

Rengeteget lehetne idézni Krúdy lapíró cikkeiből, de jellemezze itt kiragadott mondata. Tizennégypéves korában írta: „...Március idusán nemzetiszínű kokárdák... A szónok polgártársnak titulál, összecsókolózik velünk mámorában, amelyben a Szabadság, Egyenlőség, Testvériség édes érzete vitte: és másnap... másnap elnéz fejünk felett.”

KRÚDY GYULA

[1878–1933]

Benedek Aladárra, az ötforintos bankó hamisítása miatt börtönbe került költőre, aki *Erzsébet* királynő udvari versírója lett, így emlékezik: „...Szakállas, oroszlánképű dalia, csaknem kétméteres természetén sötényes fejjel.” Persze Krúdy megírja Benedek szerelmi törtékeit, s azt, hogy ingyensírba temették.

„Ady – akinek temetéséről jövök – sem élt. Mindig csak írt, képzelődött, jövőt mondott, másokat mulattatott, míg ő maga úgy szenvedett, hogy csak át-átvirasztott, borpiros, vér-örös, füledt, agyonhajszolt éjszakának utolsó negyedőrája tudta megvignasztalni...” Elmeséli: hogyan lovagolt Ady az Opera kőszínpán, ahonnan lezuhant.

Hunyadi Sándort, a különös fiatalembert és apját így látta: „Hunyadi költő volt, és itt járt-kelt Budapesten – amilyen tágas ez a város az áhitatos Margitszigettől a Royal szállodáig, majd a Rudas fürdőig, ahol atyja, az e történelmileg megjegy-

zett úriember, bizonyos Bródy Sándor tanított, az ágyban szivarozott...”

KLÁRA, ELZA, JULIANNA

Egyszer a léghajózásról esett szó. „Gyula bátyám – kérdezte Oszkár bácsi, a mesemondó – úgy tudom, te röppentél fel a Lövölde téren a világszép *Küry Klára* primadonnával.

– Nem! Csak riportot írtam a cécóról. Viszont harmincegyben az első repülőgéppel utaztam hazámba, a Nyírségbe.”

Mágnás Elza a pesti orfeumok gyönyörű királynője és szívrabló író viharos szerelméről sokat meséltek. A pezsgőslány kincseket érő ékszereket viselt. „Elza – figyelmeztette Krúdy –, ne cipeld ezt a briliánskirakatot. Még valaki megöli, hogy megszerezze.” A jóslat bevált, *Mágnás Elzát* meggyilkolták. – Szegény Elza szerencsét hozott. Akkor jelent meg a Vörös postakocsi. Egy huncut riportert írt, hogy az a *Mágnás Elza* története. Bár füllentett, a kötet 24 óra alatt elfogyott. Negyednap már a második kiadásért ostromolták a könyvesboltokat.

Az egykori *Literata* irodalmi folyóiratról szóló tanulmányom anyagbegyűjtése során találkoztam az *Őzvegy Julianna kalandos élete* című elfelejtett Krúdy-életrajzzal. Bányai Júlia 48-as nőhonvédéről szólt a gyönyörű írás. A Sárosi Gyula néven, férfiruhában, századosként hősiesszen harcoló asszony kaladjai a cirkuszporondtól – a meneküléséig kíséri a történet. „Bányai Júlia további sorsa ismeretlen” – fejezte be Gyula úr.

Tovább kutattam és sok dokumentumot találtam a hősnő élete végső szakaszairól. Egyiptomba, Kairóba vetődött el, hol kocsmájában sok magyar vendég is megfordult. Bányai Júlia 1883-ban távozott az élők sorából.

A *Nők Lapjában* közöltem a Krúdy-történetét, amely szerény utóiratommal jelent meg. Így is tisztelgettem a mindmáig feledhetetlen hírlapíró-írónk, a toll nagy művésze emléke előtt.

Ritter Aladár